

Filosoof, ga naar Delft!

(1) Ophef in alfaland: de faculteit geesteswetenschappen van de Universiteit van Amsterdam gaat reorganiseren en de faculteit filosofie van de Erasmus Universiteit moet sluiten. Let wel, dat betekent niet dat er geen filosofie kan worden gestudeerd in Rotterdam. De studie filosofie wordt naar alle waarschijnlijkheid bij een andere faculteit gevoegd. En dat is heus niet zo vreemd. Binnen een straal van honderd kilometer rond Rotterdam vind je zeven (!) andere opleidingen filosofie. Niet één daarvan houdt een hele faculteit draaiende voor dat ene curriculum wijsbegeerte.

(2) Maar goed, er hoeft niet veel te gebeuren om opiniemakend Nederland de kenniseconomie weer eens dood te laten verklaren. Rob Wijnberg beweert dat “denken te duur is geworden”. Bas Heijne schrijft dat de zogenoemde kenniseconomie op de grote vragen van onze tijd geen antwoord heeft. Ook Floor Rusman ziet dat als een probleem: vooral de opkomst van de robots plaatst ons voor grote vraagstukken, die uiteraard niet kunnen worden opgelost door ingenieurs. Die zouden daar niet de juiste sociale en creatieve vaardigheden voor hebben. Daar hebben we geesteswetenschappers voor nodig!

(3) En die geesteswetenschappen, die gaan ten onder als je de columnisten van dit land mag geloven. Heijne schrijft: “De huidige regering lijkt volkomen in de ban van de idee van technologie als motor van de economie. Alles wat niet instrumenteel gebruikt kan worden, geldt als onnuttig, als overbodige luxe.” Nu wil ik natuurlijk niet de vervelende bèta gaan uithangen en allerlei materiële zaken erbij gaan halen, maar in ons resultaatgerichte, koelbloedige, materiële onderwijsstelsel studeren er nog altijd vier keer zoveel studenten geschiedenis als natuurkunde. Filosofie heeft nog altijd meer studenten dan wiskunde. Voor elke chemicus staan er nog altijd tien geschiedkundigen en twee filosofen in de rij om alle nieuwe technologie in de juiste context te plaatsen. De geesteswetenschappers zijn niet bepaald op aan het raken. Dat kleine groepje studenten dat nog scheikunde studeert in dit land is ook precies de reden dat de Vrije Universiteit, de Universiteit van Amsterdam, Universiteit Delft en Universiteit Leiden het besluit namen om de opleiding samen te organiseren. Niemand die ‘de ondergang van de kenniseconomie’ voorspelde toen dat gebeurde.

70 **(4)** Het ergste intussen is dat het erop lijkt dat de meeste opiniemakers toch echt in academische hokjes denken, waarin alle opleidingen en alle onderwijsgroepen binnen de
75 lijntjes van hun eigen vakje kleuren. Neem het voorbeeld van zowel Rusman als Heijne over de geesteswetenschappers die ‘Grote Vragen’ dienen te stellen over de opkomst
80 van robots in de arbeidsmarkt. Ze gaan in hun columns uit van een wereld waarin de contactgestoorde ingenieur een technologie bedenkt, de bedrijfskundige die naar de markt
85 brengt, de geschiedkundige daarover dan een aantal oude koeien uit de sloot trekt, en de filosoof aan de zijlijn over het hele gebeuren een aantal ‘Grote Vragen’ stelt. En
90 vergeet ook vooral niet dat die ingenieur dus aan al die mensen moet uitleggen wat precies de mogelijkheden, de toekomst, de gevaren en de alternatieven van de
95 technologie zijn, op een manier die begrijpelijk is voor iemand die zijn gehele studie heeft doorgebracht op het eenzame eilandje wijsbegeerte. Om die communicatie te begeleiden
100 heb je een leger van communicatiewetenschappers nodig. Gelukkig zijn er voor elke wiskundige vier communicatiewetenschappers beschikbaar, dus dat moet goed komen.
105 **(5)** Maar de wereld werkt zo niet. Ingenieurs, heel vreemd, denken zelf

ook na. Scheikundigen beginnen zelf bedrijfjes. Wiskundigen starten zelf
110 *YouTube*-kanalen, biochemici nemen zelf regelmatig beslissingen of iets ethisch verantwoord is of niet. En natuurkundigen bedenken zelf wat hun bevindingen over de relativiteit van energie, tijd en materie
115 betekenen voor de fundamentele vragen over het bestaan. En die robot? Terwijl de filosofen op hun eiland in Rotterdam gedachte-experimenten uitvoeren over de
120 mogelijkheid dat robots ooit autonoom kunnen functioneren, sleutelen ingenieurs vijftien kilometer verderop daadwerkelijk zo’n revolutionaire robot in elkaar. Als je,
125 zoals Rusman en Heijne, wilt dat geesteswetenschappers en wijsgeren iets betekenen voor de maatschappij, dan had je die faculteit filosofie niet gisteren maar al tien jaar geleden
130 moeten opheffen. Dan moet je de bezuinigingen bij geesteswetenschappen toejuichen, omdat de grenzen tussen studies erdoor vervagen en er in Amsterdam
135 misschien zelfs een brede bachelor ontstaat. Maar eigenlijk moet je verder gaan dan dat. Gek voorstel, maar misschien moet je eens aan de geesteswetenschappers vragen om
140 in de trein te stappen richting Delft, Twente, Eindhoven. Daar vinden boeiende dingen plaats.

naar: Rosanne Hertzberger

uit: NRC Handelsblad, 20 & 21 december 2014

Rosanne Hertzberger is microbioloog en publiceert met regelmaat opiniërende artikelen in landelijke dagbladen.

Tekst 3 Filosoof, ga naar Delft!

Een schrijver kan in de inleiding van een tekst op verschillende manieren de aandacht van de lezers proberen te trekken.

- 1p 15 Welke van de onderstaande middelen wordt in alinea 1 van tekst 3 vooral gebruikt?
- A bij de actualiteit aansluiten
 - B een onverwachte vergelijking maken
 - C een relevante anekdote vertellen
 - D het belang van het onderwerp benadrukken

- 1p 16 Waarom zijn de in tekst 3 opgevoerde opiniemakers en columnisten volgens deze tekst tegen de voorgenomen reorganisatie en sluiting van enkele faculteiten filosofie?
- Opiniemakers en columnisten zouden blijkens de tekst vinden dat
- A de huidige bètawetenschappers moeten leren om zelfstandig de 'Grote Vragen' te stellen en te beantwoorden.
 - B de huidige bezuinigingen op de geesteswetenschappen leiden tot de teloorgang van de kenniseconomie.
 - C de huidige regering alle wetenschappen schrapt die gelden als onnuttig en als overbodig.
 - D de huidige technologische ontwikkelingen door geesteswetenschappers geduid moeten worden.

In tekst 3 worden verschillende argumenten gebruikt om uit te leggen dat de voorgenomen reorganisatie en sluiting van de faculteit filosofie in Rotterdam niet zo kwalijk is als ze lijkt.

- 4p 17 Noem vier van deze argumenten.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.
- 1p 18 Welk kopje past het best boven alinea 4 van tekst 3?
- A De overbodigheid van de geesteswetenschappen
 - B Het belang van het stellen van de 'Grote Vragen'
 - C Opkomst en implicaties van de robot in de arbeidsmarkt
 - D Over de grenzen van het eigen vak heen kijken

Uit tekst 3 blijkt een mening die tegengesteld is aan die van opiniemakers en columnisten. Dit verschil van mening blijkt ook uit het ironische taalgebruik in tekst 3.

- 4p 19 Noem zeven woorden of woordgroepen uit alinea 4 die als ironisch op te vatten zijn.
- 2p 20 Geef een samenvatting van alinea 5 van tekst 3.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 30 woorden.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.